LA CATEGORIE DE L'ASPECT EN ROUMAIN

Maria CHIVEREANU
Universitatea din Piteşti

***Résumé**: Les théories concernant l'aspect du verb en roumain se sont développées dans deux grandes directions: l'origine du phénomène a été mise en rapport avec l'évolution du niveau latin ou avec le niveau slave. Les valeurs aspectuelles sont rendues par des moyens lexicaux et gramaticaux, par l'association avec en verbe d'aspect.Le roumain dispose de modalites aptes à manifester toutes les nuances correspondantes à l'aspect verbal slave, mais il se différencie nettement des langues slaves par les moyens de réalisation de son système aspectuel quiest de typpe roman.*

***Mots-clés :** aspect, grammaire, lexique*

Aspectul verbal constituie obiectul unei vii controverse, chiar şi acolo unde acesta posedă mijloace specifice de exprimare. După opinia unor gramaticieni, dificultatea definirii aspectului verbal " constă în natura complexă a conţinutului său, în diversitatea mijloacelor lui de exprimare, precum şi-n situaţia deosebită pe care o are în raport cu celelalte categorii gramaticale" (Gh. D. Trandafir, 1973, p.6.).

S-a arătat că acesta cuprinde mijloace lexicale şi că majoritatea formează perechi aspectuale, în care un verb este imperfectiv, iar celălalt perfectiv, în cadrul aceleiaşi rădăcini şi al aceleiaşi valori lexicale.

Teoriile cu privire la aspectul verbal românesc s-au dezvoltat în două mari direcţii, după cum originea fenomenului a fost pusă în legatură cu evoluţia statului latin sau cu superstratul slav.

Primele cercetări în acest sens le realizează Al. Philippide în *Istoria limbii române.I . Principii de istoria limbii.* S-a făcut precizarea că formele temporale ale verbului cumulează şi valori aspectuale. Aşadar "conceptul de aspect nu se delimitează de cel de mod al acţiunii, care-i de ordin lexical"(Idem).

Aceste idei sunt preluate şi dezvoltate de Gh. Ivănescu ce susţine că " limba română are un sistem aspectual, ai cărui termeni coreletivi sunt imperfectivul şi perfectivul" (Ibidem). Prin analiza valorilor aspectuale manifestate de formele teporale ala verbului românesc sunt definite ca o categorie gramaticală care exprimă acţiunea ca neterminată (imperfectivă) sau terminată (perfectivă).

Gh. D. Trandafir susţine că " prezentul şi imperfectul redau acţiuni imperfective, în curs de realizare: *scrie , scria"*(Gh. D. Trandafir, 1973, p. 83). S-a făcut precizarea că forma de prezent a verbelor momentane exprimă o acţiune viitoare perfectivă, " o actio instans"(Al. Philippide, 1894, p.194).

S-a ajuns la concluzia că " forma de perfect compus a numeroase verbe redă acţiuni perfective rezultative le timpul prezent: *m-am imbolnăvit- sunt bolnav,* iar la mai mult ca perfect este echivalent cu un imperfect*: mă îmbolnăvisem- eram bolnav"(*Gh. D. Trandafir, 1973, p.95).

De asemenea, Gh. Ivănescu precizează că "toate consideraţiile referitoare la aspectul verbal în limba română sunt valabile numai în condiţiile exprimării prin mijloace morfologice, fără a se recurge la mijloace sintactice, care rămân în afara aspectului verbal" (Idem).

BDD-A5519 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:10 UTC)

Studiul lui C. Poghirc *Cu privire la aspectul verbal în limba română* porneşte de la definiția dată acestuia de V.V. Vinogradov. Autorul precizează că" limba română a conservat aspectul verbal latin,iar verbele slave intrate în limbă au transformat categoria aspectului într-o categorie lexicală"(C. Poghirc, p.36).

Trebuie precizat că urmând coreleția perfect- imperfect este accentuată opoziția dintre perfectul verbelor perfective şi perfectul verbelor imperfective. S-a făcut precizarea că româna recurge şi la verbe auxiliare de aspect, deoarece " aspectul verbel nu constituie în românește, o categorie bine închegată, un sistem" (Idem).

În limba română, ca şi-n alte limbi de altfel, există o serie de alte modalități de exprimare a aspectului verbal, printre care "se-numără şi procedeele sintactice" (Fl. Dimitrescu, 1966, p. 115-119). Gramaticienii, (V. Guțu Romalo, Al. Niculescu) aprofundând raportul dintre categoria timpului şi cea a aspectului combat teoria lui Ivănescu, deoarece "categoria gramaticală a timpului include în conținutul său două componente, una principală, raportarea acțiunii la momentul vorbirii şi alta secundară, care se manifestă în anumite timpuri: aspectul" (Al. Niculescu, 1965, p.690).

Jan Šabršula înțelege prin aspectul verbal conceperea acțiunii de către vorbitor ca perfectivă (terminată) sau imperfectivă (neterminată). S-a făcut precizarea că, aspectul propriu-zis se exprimă prin procedee morfologice sau morfosintactice (Gh. D. Trandafir, 1973, p.113). Trebuie precizat că "limba română n-a asimilat sistemul aspectual slav, dar ea exprimă toate nuanțele aspectului slav" (Idem).

În Gramatica Academiei, I, 1954 nu se vorbea despre o categorie morfologică a aspectului, decât în cazul verbului *a dormi* (acțiune imperfectivă)-*a adormi* (acțiune perfectivă). Se subliniază că "aspectul se exprimă în românește sau prin mijloace lexicale *a umbla- a merge,* sau prin mijloace sintactice, adică cu ajutorul unui verb ajutător"(Ibidem).

V. Guțu Romalo nu admitea existența verbelor semiauxiliare de aspect şi, implicit nici pe aceea de predicat verbal compus (V. Guțu Romalo, LR X, 1961, p.3-15). Continuând cercetări mai vechi, noua Gramatică acceptă aceste teorii.

Gramatica limbii române întăreşte ideea exprimată deja, definind aspectul ca pe "o categorie specifică verbală care dă seama de structura intervalului de desfăşurare a procesului comunicat prin grupul verbal" (GLR, I, 2005p. 449).

Se subliniază ideea că aspectul verbal se realizează prin mijloace gramaticalizate, în cazul opoziției perfectiv- nonperfectiv, iar celelalte trăsături se manifestă prin mijloace lexicale. Valorile aspectuale legate de segmentarea proceselor în părți (început, mijloc, sfârşit) sunt redate prin mijloace lexico-gramaticale, prin asocierea cu verbe de aspect (a începe, a continua, a termina).

S-a făcut precizarea că "acestea sunt unități lexicale a căror configurație semantică conține una din trăsăturile Incoativ, Continuativ, Terminativ (Idem). Trebuie precizat că "aspectualele împreună cu verbele şi substantivele alcătuiesc structuri prin care se redau diferite segmante ale procesului şi, la nivel semantic realizează predicția enunțiativă" (Ibidem). Pentru marcrea acțiunii momentane, limba română recurge uneori la interjecții cu valoare verbală "*Şoricelul zvâc în tufă"(GLR, I, 2005).* Adesea verbele pot fi dispuse în corelație subaspectuală durativ/momentan: *a căuta/a găsi, acerceta/a descoperi, a sta/a porni.*

In concluzie, cum s-a văzut , se poate constata că limba română dispune de modalități proprii de exprimare a categoriei aspectului rezultat din intersecția celui romanic cu cel slav.

BDD-A5519 © 2007 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:10 UTC)

Bibliografie

Dimitrescu, 1957,- Fl. Dimitrescu, *Asupra caracterului impersonal şi aspectiv al locuțiunilor verbale* în SCL, 1957, Nr. 2, p. 154-157;
Gramatica Academiei,1954, Bucureşti, Editura Academiei;
GLR, 2005,- V. Guțu Romalo (coordonator), *Gramatica limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei;
Guțu Romalo, 1961- V. Guțu Romalo,în LR, X , Bucureşti;
Philippide, 1894- Al. Philippide, *Istoria limbii române I. Principii de istoria limbii;*
Trandafir, 1973- Gh. D. Trandafir, *Categoriile gramaticale ale verbului în româna contemporană*, Dolj

BDD-A5519 © 2007 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:29:10 UTC)